

צלמניה פרידאור, פברואר 1990

רודי וייסנשטיין – תיק עבודות

עקבות המדינה בצלמניה פרידאור

אם באתם לכאן, במכונן או באופן מקרי, בודאי נעלם מעיניכם המקום הזה. כאן, לא הרחק מן החוף שבו עמד הקוינו האנגלי בשנות השלישיים; ברחוב שבו שגשו חניות צילום בשנות הארבעים; מול קולנוע מוגרב, שבקרבתו נפנסו זוגות על יד השუן בשנות החמשים — כאן, באלנבי 30, עדין עומדת במקומה צלמניה פרידאור, כמו תצלום ישן ודקה המסביר להיעלם מן הנוף. מקום זה משמש כארכיוון פרטיז, שייסדו רודי ומרם וייסנשטיין ב-1940.

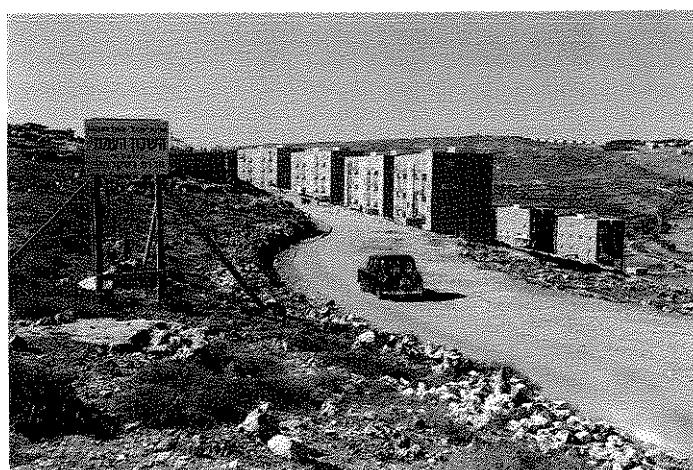
רודי וייסנשטיין נולד ב-1910 באיגלאו (Iglau) שבצ'כיה, ומת ב-1992. הוא עלה לישראל בינוואר 1936, בספינה שהגיעה ליפו, ועםו מצלמת הרולפלקס שלו וניסונו צלם עיתונות. עד מהרה נהפך לצלם רבעוני, והשתמש בסוגים שונים של צלמות ובטכניקות צילום מגוונות, שהותאמו לסוגי התצלומים השונים, אשר נעשו בדרך כלל על פי הזמנת לקוחות: ב-1937 החל לעבוד מטעם קק"ל; הוא צילם בשבייל ארכיטקטנים ידועים כמו אבוחם יסק, אריה

שורן ודב כרמי; הוא תיעדר בניינים וטקסים רשמיים בעבור רסקו ומוסדות אחרים, החל בהסתדרות וכלה בתזמורת הפילהרמוני הישראלית של תל-אביב. באקלים של צילום מגויס, הלהת הציוני והרוומנטית של ויינשטיין הניע אותו לצלם לאורכה ולרוחבה של הארץ, ולתעד את העלייה ואת ההתיישבות. הוא הנציח את החלוצים בזויות מתחמאות, בסגנון צילום שהזכיר את הויאלאיזם הסוציאליסטי. בארכיוון שלו מונחות יותר מ-250 אלף תМОנות, המאווגנות על פי קטגוריות ותת-קטגוריות. שיטת מספור המתאמת בין הדפסי המגע לבין התשלילים, ותיאור התצלומים ותאריכי הפיקtmp, תורמים נופך למ Lager עצום זה. נושאים אחדים נשמעים כציוני מקום טופוגרפיים: "תל-אביב", "חיפה", "עמק יזרעאל", "עמק זבולון". אחדים מטודרים לפי קטגוריות מרובות: "ארcitקטורה", "תיאטרון", "מוזיאונים", "מוזיקה"; ויש הערכים לפי תחומי עניין היסטוריים: "הגנה" ו"עלים חדשים".

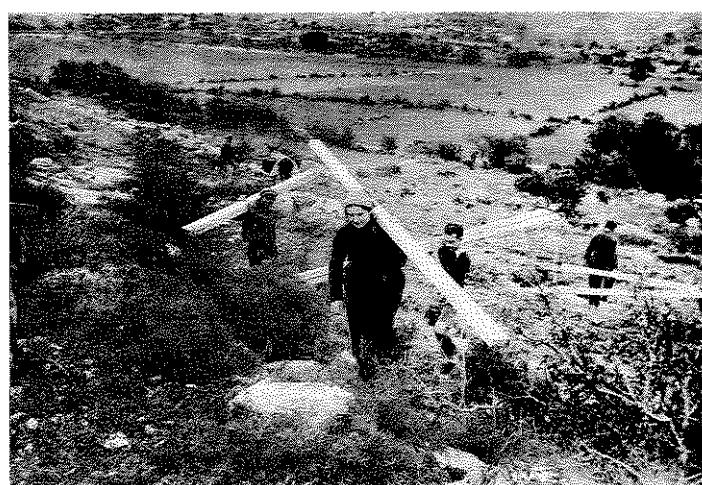
עבדתו הצלומית של ויינשטיין שייכת למסורת, ששאליל בודל אבחן כshimaור הדברים בארכיוונים של זיכרונו. אולם,இזה מין זיכרון מנהלים התצלומים הללו, שיטת הארכיבאות שלהם משתחת יותר מששים שנות ההיסטוריה של מדינה בחוק סדר מספרי המבכר את המרחב על פני הזמן? האם יכללים צילומים אלה להחזיק משמעות יציבה, כאשר הם מתפרסמים ומופצים מחדש על ידי טקסטים ותחמונות אחרים? התצלומים אכן נחפכים למסמכים — לא רק ממשום שהם שייכים לצילום הדוקומנטרי, אלא גם ממשום שאינם יכולים מטרה לעצמה, ממשום שהם רק נקודות ההתחלת של הפעצת הידע. התצלומים-מסמכים אינם מותנים להיסטורין המסורתי שתיתיחס אליהם כאלו עדות אילמת, בחיפושו אחר טקסט, ובעיקר לא כל פריטי נסטלגייה כמו אלה של ליוו אות התגלות היובל של מדינת ישראל. אולי יש להם חפקיד בסכימה של הגוללה, זו שזיגפריד קראקואר (Kracauer) האמין שהקובלנוו והצלומים יכולם להרווים לה, כי הם חושפים את הפרטים היומיומיים של הקיום החומרי. פרטיהם, שדרשו של הצלם לא ראה.

אם תבקשו אחת מקופסאות התמונות הלא-mmoינות, ותתافقו את הקופה על פניה או תזרקו את התמונות באויר, והללו יפלו — תוכלו לראות את ההיסטוריה של המקום נפרשת לעינייכם בצורה חדשה, באופן שקראקוור ראה תצלומים בארכיוון: דרך עדשת משחק המול הסוריאליסטי.

מאיר ויגודר, החוג לקולנוע ולטלוויזיה וחוג לתולדות האמנות, אוניברסיטה תל-אביב

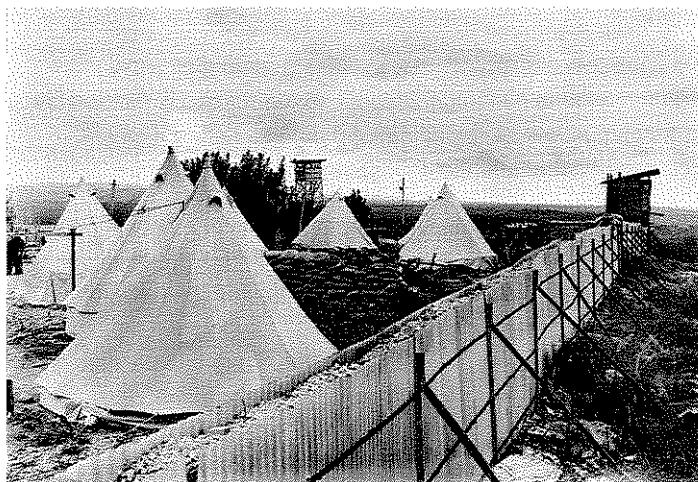

למעלה: רסקו, שכון
בתל-אביב, אוגוסט
.1947
במרכז: רסקו, כרמל
מערבי, Mai 1956
למטה: רסקו, ירושלים,
.ינואר 1955

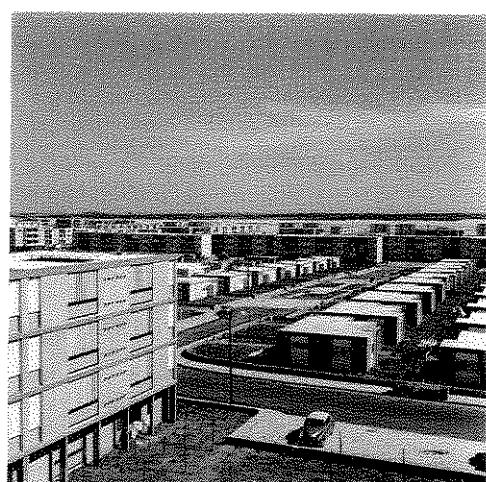
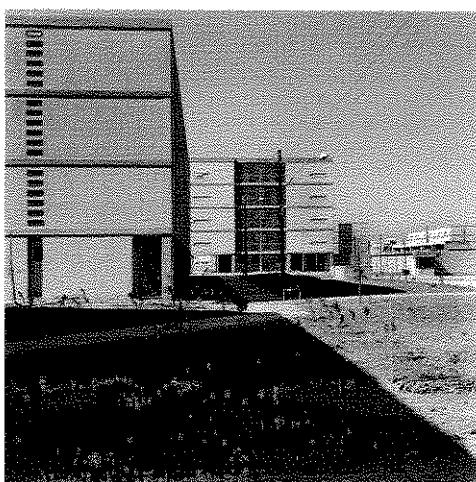
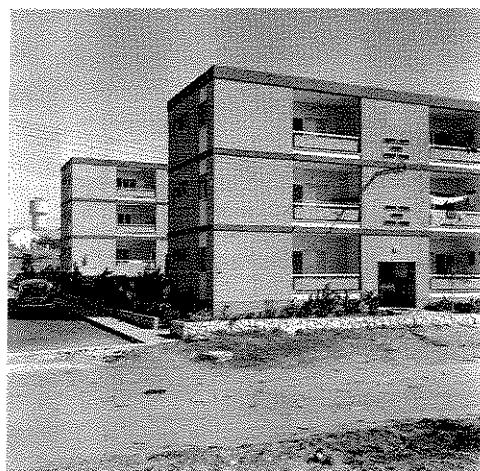

חניתה נסודה במסגרת
יישובוי "חומה ומגדל".
רישום העברות הקרקע
התבצע ב-2.3.1938
ביום "העליה לקרקע"
עלתה שיירה עם עשרות
משאיות וטנדרים עם כ-
400 מתנדבים ונוטרים
מהיפה ומהסביבה.

מהארגון שהו
בשיירה: יוסף וייס (ויז'),
מנהל מה' הקרקע של
קק"ל, יוסף פין, אליהו
גולמוב, מפקד ההגנה,
יצחק שדה, מפקד יומם
העליה (וכן שני סנוי
הצעירים: משה דין
ויגאל אלון). כתבים
וצלמים ליוו אף הם
את המבצע. לאחר מכן,
בוצר היישוב ובקין
היי כבר 2 חניות: עלית
ותחתית.

חצולם חניתה (קלסר
8, גליל מערבי עליון).
החצולם צולמו
בשלושה מועדים שונים:
קנית הקרכע על ידי י.
ויז, קק"ל, מארס 1938;
יום ההתיישבות בחניתה,
21 במרס 1938; חניתה
תחתית, 9 במרס 1938.

חברת רסקו נוסדה ב-1934, במסגרת הסוכנות היהודית. מטרת היוסדרה הייתה ליישב את בעלי גורניה בני המעדן הבודגני (שbao כחלק מהעליה החמשית) באופן ייעיל ומואגן, תוך השתלבות במשימה הלאומית של רכישת קרקע. בתקופה זו החברה עסקה בהקמת עשרה יישובים, חקלאיים, פרוביריים ועירוניים. בהמשך נחפכה רסקו לחברת בניה פרטית.

תצלומי שיכונים – רסקו (קלסרו 45-1 ו-2-45): מימין למעלה: רסקו, אשדור, אוקטובר 1962 ; משמאל למעלה: רסקו, רמת חן, נובמבר 1962 ; מימין למטה: רסקו, אשדור, ינואר 1962 ; משמאל למטה: רסקו, אשדור, אוקטובר 1962 .